

Las quilhas de sheis

Descobèrta e transmission d'un jòc deu patrimòni regionau

*Classa ULIS | Ensenhaire : Matthieu Labarsouque | Escòla elementària, Podençac (Gironde) |
2016-2017*

La descobèrta d'un jòc tradicionau locau, qui's transmet d'ua generacion tà l'auta, que permet au mainatge d'estar sensibilizat a la nocion de patrimòni e a la de patrimòni culturau immateriau en desvolopant competéncias qui hèn responsa aus programmas escolars.

Lo projècte CEAC cultura occitana sus la tematica deu jòc de quilhas de sheis que s'apara sus l'aprenedissatge peus escolans d'aquera practica esportiva regionau qui transmeten eths tanben aus companhs de l'escòla. Aqueth projècte que permet tanben l'integracion e lo desvolopament intellectuau deus escolans de l'Unitat Localizada entà l'Inclusion Escolara de l'escòla elementària de Podençac, correspondant de mei aus tres principis fundamentaus d'un CEAC : la coneishença, las practicas e los encontres.

Projècte interdisciplinari, la descobèrta deu jòc de quilhas de sheis qu'a per tòca de desvolopar las motricitats corporaus e intellectuaus de l'escolan dab l'aprenedissatge de l'istòria deu jòc, la descobèrta d'un navèth vocabulari, la mesa en practica e lo son procèssus de transmission dab l'organizacion peus escolans d'ua competicion enterclassas. L'escolan que vad actor deu projècte dab restitucions a l'entorn de las quilhas de sheis (restitucion d'afichas, mustras oraus davant d'autas classas). En mei de la descobèrta d'ua practica contemporanèa peus escolans d'ua medisha classa, los escolans qu'interageishen dab los eslèves de la lor escòla o d'autas escòlas deu parçan.

Presentacion e tòcas pedagogicas

Enrelacion dab lo caminament d'educacion artistica e culturau (CEAC) :

- Descubèrta deu patrimòmi culturau regionau – peus apèrs numerics ;
- Practica d'un jòc esportiu : desvolopament de la coordinacion motora e de l'adretia de l'escolan, cooperacion e acarament ;
- Utilizacion e desvolopament de fòrmas desparièras de lecturas ;
- Contribucion a la transmission deu patrimòmi culturau immateriau en utilizant lengatges orau e escrit, e en hant emparas informativas.

Descriptiu de l'accion

Los escolans que son sensibilizats au patrimòni culturau immateriau occitan per ua activitat esportiva tradicionau locau e contemporanèa : lo jòc de quilhas de sheis.

Nivèu (s) escolar(s) concernits (s) per l'accion

Classa ULIS (las ULIE - Unitats Localizadas entà l'Inclusion Escolara) de l'escòla elementària de Podençac.

Tòcas pedagogicas

❖ Competéncias relativa a l'expression

- Compréner e exprimi's a l'orau (*maines deu sòcle : 1, 2, 3*)
  - Escotar entà compréner messatges oraus o tèxtes lejuts per un adulte ;
  - Díser entà estar entenut e comprés ;
  - Participar a escambis en situacions desparièras ;
  - Hà's luenh tà estar critic respècte au lengatge produsit ;
- Léger (*maines deu sòcle : 1, 5*)
  - Identificar mots d'ua faïçon a mei anar mei aisida ;
  - Compréner un tèxte ;
  - Practicar diferentas fòrmas de lectura ;
  - Léger a votz hauta ;
  - Contarotlar la soa comprenença.
- Escriver (*maine deu sòcle : 1*)
  - Copiar d'ua faïçon expèrta ;
  - Produir escriuts ;
  - Revisar e melhorar l'escriut qu'avem produsit.

❖ Competéncias esportivas

- Desvolopar la soa motora e hargar un lengatge deu còrps (*Maine deu sòcle : 1*)
  - Préner consciéncia de las diferentas ressorças a mobilizar tà har dab lo son còrps.
- Apoderà's sol o dab mei d'un, per la practica, los metòdes e apèrs entà apréner (*Maine deu sòcle : 2*)
  - Apréner per « essai-error » en utilizant los efèits de la soa accion ;
  - Apréner e programar la soa accion abans de realizar-la ;
- Partatjar règlas, acceptar ròtles e responsabilitats tà apréner a viver amassas (*Maine deu sòcle : 3*)

- Acceptar ròtles especifics a las diferentas APSA (jogaire, « coach », arbitre, jutge, mediator, organizator, etc.) ;
  - Concéber, respectar e har respectar règlas e reglaments ;
  - Acceptar e tièner cas de totes las diferéncias interindividuaus au bèth miei d'un grop.
- Apoderà's ua cultura fisica esportiva e artistica
    - Descubrir la varietat de las activitats e deus espectacles esportius.
- Miar e masedar un acarament collectiu o interindividuu
    - Engatjà's en un acarament individuu o collectiu en respectant las règlas deu jòc ;
    - Contarotlar lo son engatjament lançaire e afectiu tà escàder accions simples ;
    - Conéisher lo but deu jòc ;
    - Reconéisher los sons partenaris e los sons adversaris.
- ❖ Competéncias lingüísticas (lengas estrangèras o regionaus)
    - Descubrir quauques aspèctes culturaus d'ua lenga viva estrangèra e regionau.
- ❖ Competéncias relativs a la descobèrta deu monde
    - Practicar lengatges (*Maine deu sòcle : 1*)
      - Comunicar en francés, a l'orau e a l'escriut, en cultivant precision, sintaxa e riquèr deu vocabulari ;
      - Léger e comprèner tèxtes documentaris illustrats ;
      - Tirar d'un tèxte o d'ua ressorsa documentari ua informacion qui respon a un besonh, ua question ;
      - Tornar los resultats de las observacions devath ua fòrma orau o dab escrits desparièrs (nòtas, listas, dessenshs, e lhèu tablèus).
    - Trobà's dens l'espaci e dens lo temps
      - Bastir marcas espaciaus ;
        - Reconeishe's, orientà's e trobà's en un espaci geografic ;
        - Utilizar e produsir representacions de l'espaci.@
      - Trobar un lòc sus ua mapa ;
      - Bastir marcas temporaus ;
        - ordenar hèitas ;
        - memorizar uas quantas marcas cronologicas.
    - Los objèctes tecnicos
      - Comprèner la foncion e lo foncionament d'objèctes fabricats.
- ❖ Competéncias matematicas
    - Modelizar (*Maines deu sòcle : 1, 2, 4*)
      - Utilizar apèrs matematics entà resòlver problèmas concrèts, en especiau problèmas qui concerneishen las grandors e las lors pagèras ;
      - Reconéisher fòrmas en objèctes vertadèrs e tornà'us produsir geometricament.
    - Espaci e geometria

- Reconéisher, nomentar, descríver, tornar produsir, har uas quantas figuras geometricas ;
- Reconéisher e utilizar nocions d'alinhament, de caire e d'egalitat de longors.

Mesa en òbra

6 Setmanas (haut o baish 1 dia/Setmana) ; 2 intervienents exteriors

Abansdísar :

- Anóncia aus escolans de que van descobrir un jòc qui demanda fòrça, adretia e estrategia :
  - Preparar l'engatjament deus escolans en lo projècte
  - Crear ua atenta, un suspens, ua enveja e har vèler lo projècte

Setmana 1 (regent e intervienent exterior) :

- Descubèrta de las quilhas de sheis au moment d'ua demostracion per Christian Lassos, quilhaire de competicion
  - Prumèra descubèrta de las règlas (but deu jòc)
  - Prumèra descubèrta deu materiau e deu vocabulari deu jòc en francés (quilhas/malhuc/plantièr/tringla)
  - Observacion deus gèstes e tecnicas tà getar
  - Prumèrs essais de getadas
- Appropriacion de las règlas e deu materiau
  - Restitucion orau deus escolans en sostien a la demonstracion
  - Lectura documentària (*document redigit en sostien sus la ficha deu PCI e de las fòtos de Sent Sever*)
- Prumèras partidas

Setmana 2 (duas sesilhas, regent) :

- Descubèrta de l'istòria deu jòc, l'aira geografica de practica, deus tèrmis occitans designant lo materiau e lo plantièr
  - Tribalh dab ua mapa entà localizar los departaments on hèn a las quilhas
  - Apòrt orau deu regent (*pitar, quilhar, malhuc o bòlo, plantièr, repitar*)
- Prumèr partiment de las estrategias
  - Partiment orau
  - Redaccion d'afichas, escriuts de tribalh
- Partidas d'apRACTICAMENT e d'essais d'estrategias
- Descubèrta de l'istòria deu jòc, deus tèrmis occitans designant materiau e lo plantièr, environament de la practica tradicionau
  - Tornar brempar los tèrmis e sabers descubèrts peus escolans
  - Testimònis videos (*dus tròç deu testimòni de G. Lapeyre acompanhat d'un questionari escriut*)
  - Lectura documentària : tròç de l'article « Les quilles en Gascogne » pareishut dens la revista *Terrain*, acompanhat d'un questionari
- Segond partiment de las estrategias e descubèrtas de navèras estrategias
  - Partiment orau, apòrt deus tèrmis peu regent (*escabelh, tresquilhet*)
  - Lectura documentària (*tròç de la ficha deu PCI*)
  - Document video (*realizat per « Los Quilhons d'Artics », qui muisha lo materiau, los diferents gets e "còps", tot en occitan* <<http://youtu.be/Aey9kbtUk4A>>)
  - Confrontacion dab las estrategias notadas sus l'aficha

- partidas d'apacticament e d'essais d'estrategias

Setmana 3 (regent) :

- Descubèrta de la fabricacion d'un jòc de quilhas
  - o Document video (*Sondaqui* <<http://www.sondaqui.com/L-artisanat/quilles-de-neuf>>)
- Partidas d'apacticament
- Represa orau en recapitulant los sabers aquesits suu jòc en vista de l'elaboracion d'ua mostra
  - o Notar informacions
  - o Classar informacions en categorias desparièras (lo materiau/las règlas/los mots occitans/ l'istòria e la practica tradicionau)
  - o Formacion de grups en vista de la realizacion d'afichas (un grop per aficha)
- Problèma matematica : mercar suu sòu lo rectangle deu *pitèr* e las plaças de las quilhas tà preparar lo plantièr
  - o Problèma de pagèra/geometria
  - o Reproduccion d'un modèle quotat
  - o Utilizacion de la règla e de l'escaire
  - o Mesa en òbra de las coneishenças tribalhadas per abans seus angles drets, las pagèras e los rectangles (*non concerneish pas que sèt escolans*)
- Partidas d'apacticament

Setmana 4 (regent + intervienent exterior) :

- Realizacion d'afichas
  - o Estat de las informacions
  - o Causida de las fotografias
  - o Escritura deus tèxtes e de las legendas
- Partidas d'apacticament
- Intervencion suu jòc de quilhas, la soa practica, lo son contèxte e obèrtura de cap a d'autres jòc tradicionaus

Setmana 5 (enseinnaire) :

- Realizacion d'afichas
  - o Escritura deus tèxtes e de las legendas
  - o Montatge de l'aficha
- Partidas d'apacticament
- Prumèr apacticament a l'expausat orau davant la classa
  - o Tornars/comentaris deus escolans espectadors sus la claror, l'intelligibilitat de l'expausat orau
  - o Proposicions recercant la melhorança de l'expausat orau

Setmana 6 (enseinnaire) :

- Segond apacticament a l'expausat orau davant la classa
  - o Tornars/comentaris deus escolans espectadors sus la claror, l'intelligibilitat de l'expausat orau
  - o Proposicions recercant la melhorança de l'expausat orau
- Partidas d'apacticament
- Mostra de las afichas e presentacion orau a ua auta classa de l'escòla
- Practica comuna dab los escolans d'ua auta classa
  - o Talhèrs tienuts peus escolans de la classa qui hèn har, qui ajudan e qui consèlhan los escolans de l'auta classa

Tà anar mei enlà :

- Escambis inter-escòlas e descobèrta mutuau deu patrimòni occitan
  - o Presentacion de las quilhas de sheis e jòcs parièrs
  - o Descobèrtas de las cantas e danças occitanas presentadas per ua auta escòla
- Introduccion au jòc de quilhas de sheis a la hèsta de l'escòla
- Descobèrta de la toponimia gascona de Podençac (en perlongament deu vocabulari occitan ligat a las quilhas)
- Competicion de quilhas de cap a l'escòla sancèra
- Descobèrta deu jòc de quilhas de nau

Materiau (s) qui hè (n) besonh

Jòc de quilhas de sheis, cromptà'u ençò de l'Enterpresa Favaro

Partenaris (s) culturau(s)

Etnopòle InÒc Aquitània

LASSOS Christian, quilhaire en competicion de quilhas de sheis, campion de França Dusau division 2008

ROULET Éric, contaire

Documents hèits en l'encastre deu CEAC

Afichas/mustra presentant las quilhas de seish

Ressorsas

- Article de Son d'Aquí, « Las quilhas de sheis » (qui serà lèu en linha)
<http://www.sondaqui.com>
- CAMY Jean, « Les quilles en Gascogne » en *Terrain*, 25 de seteme 1995, pp. 61-72
<http://terrain.revues.org/2850>
- Entrepresa FAVARO (fabricant de mòbles e de jòcs de quilhas)
Camin de Junca, 40700 Haget
05.58.79.46.35
contact@meublesfavaro.fr
- Ficha d'inventari deu PCI per las quilhas de sheis (contactar l'InÒc Aquitània)
- LAPEYRE G., testimòni vidèo (contactar l'InÒc Aquitània)
- Los Quilhons d'Artics, vidèo « Iniciacion a las Quilhas de Sheis »
<https://www.youtube.com/watch?v=Aey9kBtUk4A>
- Fotografias Sent Sever (contactar l'InÒc Aquitània)

- Vidèo « Fabricacion de quilhas de nau »
<http://www.sondaqui.com/L-artisanat/quilles-de-neuf>